

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Cdo/172/2023
Identifikačné číslo spisu:	0021201842
Dátum vydania rozhodnutia:	28.11.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Jana Bajánková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:0021201842.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu G. U., nar. XX. X. XXXX, bytom E. O. D. Č.. XXX, zastúpeného: advokátska kancelária JUDr. JCLic. Tomáš Majerčák, PhD., s.r.o., so sídlom v Košiciach, Južná trieda 28, proti žalovaným: 1/ U. P., nar. X. XX. XXXX, bytom E. O. D. XX, 2/ JRD Rakovec, družstvo, so sídlom Rakovec nad Ondavou 389, IČO: 52 518 167, obaja zastúpení: Advokátska kancelária SLAMKA & Partners s.r.o., so sídlom v Dolnom Kubíne, Radlinského č. 1735/29, o určenie neplatnosti zmluvy o prevode nehnuteľností, vedenom na Okresnom súde Michalovce pod sp. zn. 7C/28/2021, o dovolaní žalovaného 2/ proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 2. marca 2023 sp. zn. 5Co/65/2022, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Košiciach z 2. marca 2023 sp. zn. 5Co/65/2022 sp. zn. z r u š u j e a v e c v r a c i a o k r e s n é m u s ú d u n a d ě a ľ š i e k o n a n i e.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Michalovce (ďalej aj „súd prvej inštancie“ resp. „okresný súd“) rozsudkom zo dňa 6. decembra č. k. 7C/28/2021 - 255 zamietol žalobu (výrok I.) a priznal žalovaným nárok na náhradu trov konania voči žalobcovi v rozsahu 100 % s tým, že o výške trov konania bude rozhodnuté samostatným uznesením po právoplatnosti rozsudku (výrok II.).

1.1. Súd rozhodol o žalobe, ktorou sa žalobca ako podielový spoluvlastník v žalobe špecifikovaných nehnuteľností domáhal voči žalovaným určenia relatívnej neplatnosti označenej kúpnej zmluvy s odôvodnením, že žalovaný v 1/ rade previedol svoje spoluvlastnícke podiely na špecifikovaných nehnuteľnostiach na žalovaného v 2/ rade bez toho, aby žalobcovi ako ich podielovému spoluvlastníkovi ponúkol svoj spoluvlastnícky podiel na odkúpenie v súlade s § 140 Občianskeho zákonníka, keďže napriek tomu, že sa riadne dovolal neplatnosti predmetného právneho úkonu listami, doručenými žalovaným, žalovaní dovolanie sa relatívnej neplatnosti neakceptovali a spornú kúpnu zmluvu považujú za platnú.

1.2. V odôvodnení rozsudku súd prvej inštancie poukázal na tvrdenie žalobcu v žalobe a v priebehu sporu, ako i na obranu žalovaných, ktorí žiadali žalobu zamietnuť v podstate z dôvodu, že ide o procesne neprípustnú žalobu a tiež z dôvodu, že k porušeniu predkupného práva žalobcu nemohlo dôjsť, lebo žalovaný v 1/ rade ako člen JRD Rakovec, družstvo, nemusel svoj spoluvlastnícky podiel najskôr

ponúknuť na odkúpenie ostatným spoluvlastníkom podľa § 140 Občianskeho zákonníka, nakoľko žalovaný v 2/ rade je blízkou osobou v zmysle § 116 Občianskeho zákonníka, keďže akúkoľvek ujmu spôsobenú JRD Rakovec, družstvo, by žalovaný v 1/ rade ako jeho člen, pocíťoval ako vlastnú ujmu.

1.3. Pri rozhodovaní súd vychádzal zo zistenia, že žalovaný v 1/ rade bol členom družstva (žalovaného v 2/ rade) od 15. 10. 2019 s členským vkladom 1 euro, a tiež z medzi stranami nespornej skutočnosti, že na základe kúpnej zmluvy zo dňa 29. 10. 2019, na Okresnom úrade Michalovce, katastrálny odbor, vedenej pod číslom 193/19, žalovaný v 1/ rade ako predávajúci previedol na žalovaného v 2/ rade ako kupujúceho svoj spoluvlastnícky podiel o veľkosti 420/57120 na nehnuteľnostiach v k. ú. E. O. D., zapísané na LV č. XX ako parcela registra „E“ č. 1239 o výmere 388.850 m², orná pôda, na LV č. XXXX ako parcela registra „E“ č. 1238 o výmere 7.526 m², orná pôda a na LV č. XXXX ako parcela registra „E“ č. 1240 o výmere 3.323 m², vodná plocha. Z čiastočného výpisu LV č. XXXX, LV č. XXXX a LV č. XX zo dňa 31. 2. 2021 súd zistil, že žalovaný v 2/ rade je zapísaný ako podielový spoluvlastník v podiele 420/57120 parcely registra „E“ č. 1238 o výmere 7.526 m², orná pôda, parc. č. 1240 o výmere 3.323 m², vodná plocha a parc. č. 1239 o výmere 388.850 m², orná pôda, a to titulom kúpnej zmluvy V 3884/2019 z. d. 13. 11. 2019, č. z. 193/19.

1.4. Po právnom posúdení veci podľa § 40a, § 140, § 603 ods. 3, § 605 Občianskeho zákonníka, § 137 písm. d) CSP, § 34 ods. 2 zák. č. 162/1995 Z. z. o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam (ďalej aj „zákon č. 162/1995 Z. z.“) súd prvej inštancie dospel k záveru, že posudzovaná žaloba o určenie neplatnosti kúpnej zmluvy je žalobou o určenie právnej skutočnosti podľa § 137 písm. d) CSP, ktorá je procesne prípustná, vzhľadom na to, že ustanovenie § 34 ods. 2 katastrálneho zákona, v znení účinnom od 15. 10. 2008, podľa ktorého súdne rozhodnutie o vyslovení neplatnosti konkrétneho právneho úkonu je spôsobilým právnym podkladom pre vykonanie zmeny zápisu v katastri nehnuteľností s vyznačením stavu existujúceho pred právnym úkonom, ktorého neplatnosť sa súdnym rozhodnutím konštatovala, a teda na základe žaloby súdom vyslovená neplatnosť právneho úkonu je podkladom pre to, aby bol obnovený zápis žalovaného v 1/ rade ako (pôvodného) podielového spoluvlastníka v katastri nehnuteľností. Tým sa bez potreby vyvolania ďalšieho sporu odstráni existujúca právna neistota tak žalobcu ako aj žalovaných v 1/a 2/ rade v otázke, kto tvorí okruh subjektov spoluvlastníckeho vzťahu k daným nehnuteľnostiam, čo bude mať svoj odraz v stave zápisu v katastri nehnuteľností (§ 70 katastrálneho zákona).

1.5. Súd posudzoval námietku žalovaných založenú na tvrdení, že k porušeniu predkupného práva žalobcu nedošlo, lebo predmetnou kúpnu zmluvou došlo k prevodu vlastníckeho práva k spoluvlastníckemu podielu medzi blízkymi osobami a uzavrel, že v prípade prevodu nehnuteľností zo žalovaného v 1/ rade na žalovaného v 2/ rade nešlo o prevod medzi blízkymi osobami, pretože medzi žalovanými ide len o bežný, štandardný vzťah družstva (žalovaného v 2/ rade) a jeho člena - žalovaného v 1/ rade, ktorý so žalovaným v 2/ rade uzavrel dňa 29. 10. 2019 spornú kúpnu zmluvu o prevode spoluvlastníckeho podielu na označených nehnuteľnostiach 14 dní potom, ako sa dňa 15. 10. 2019 stal členom družstva (žalovaného v 2/ rade) s právami člena družstva (právo byť volený do orgánov družstva a podieľať sa na riadení družstva prostredníctvom členskej schôdze, právo na podiel na zisku, na vyrovnaní podiel, na podiel na likvidačnom zostatku, ako aj s právom na bonus do výšky 20 % základného nájomu v prípade prenájmu pôdy). Následne súd dospel k záveru, že žaloba je nedôvodná, pretože žalobca uplatňuje svoj nárok pri porušení predkupného práva vo väčšom rozsahu ako mu patrí, nakoľko žalobca sa žalobou domáha určenia neplatnosti celej kúpnej zmluvy, ktorou malo byť porušené predkupné právo bez toho, aby súdu predložil dohodu ostatných spoluvlastníkov, ktorí by s týmto postupom žalobcu vyslovili súhlas.

1.6. O nároku na náhradu trov konania súd prvej inštancie rozhodol podľa § 255 CSP s tým, že podľa § 262 ods. 2 CSP o výške náhrady trov konania priznaných v plnom rozsahu procesne úspešným žalovaným rozhodne súd po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník.

2. Krajský súd v Košiciach (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalobcu rozsudkom z 2. marca 2023 sp. zn. 5Co/65/2022 napadnutý rozsudok prvej inštancie zmenil tak, že určil, že je neplatná kúpna zmluva zo dňa 29. 10. 2019, ktorou žalovaný v 1/ rade previedol na žalovaného v 2/ rade svoj spoluvlastnícky podiel na nehnuteľnostiach nachádzajúcich sa v katastrálnom území E. O. D., obec E. O. D., okres Michalovce, zapísaných na LV č. XXXX ako parcela reg. „E“ č. 1238 o výmere 7.528

m2, orná pôda, vo veľkosti spoluvlastníckeho podielu 420/57120 k celku, na LV č. XX ako parcela reg. „E“ č. 1239 o výmere 388.850 m2, orná pôda, vo veľkosti spoluvlastníckeho podielu 420/57120 k celku a na LV č. XXXX ako parcela reg. „E“ č. 1240 o výmere 3.323 m2, vodná plocha, vo veľkosti spoluvlastníckeho podielu 420/57120 k celku, ktorej vklad bol povolený Okresným úradom Michalovce, katastrálny odbor, pod č. k. V-3884/2019, č. z. 193/19; žalobcovi voči žalovaným v 1/ a 2/ rade priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

2.1. V odôvodnení svojho rozsudku uviedol, že žalobca ako osoba oprávnená z predkupného práva, si uplatnil nárok podľa § 603 ods. 3 Občianskeho zákonníka, a domáhal sa vyslovenia relatívnej neplatnosti zmluvy o prevode podielu zo spoluvlastníka, v tomto konaní žalovaného v 1/ rade na tretiu osobu - žalovaného v 2/ rade.

2.2. Stotožnil sa s názorom súdu prvej inštancie, že ustanovenie § 40a Občianskeho zákonníka, ako aj § 34 ods. 2 zákona č. 162/1995 Z. z. sú normami, ktoré žalobcovi umožňujú podať žalobu o určenie právnej skutočnosti v zmysle § 137 písm. d) CSP. Bez ohľadu na to, že § 40a Občianskeho zákonníka výslovne na žalobu o neplatnosť neodkazuje, zužujúci výklad žalovaných neobstojí a záver súdu o procesnej prípustnosti žaloby je správny a súladný s princípom spravodlivého usporiadania sporu. Opodstatnenosť tohto záveru potvrdzuje aj skutočnosť, že rozsudok súdu o neplatnosti právneho úkonu týkajúceho sa nehnuteľností je listinou, na základe ktorej správa katastra vyznačí formou záznamu stav pred týmto právnym úkonom (§ 34 ods. 2 zákona č. 162/1995 Z. z.), na čo adekvátne poukázal i súd prvej inštancie v dôvodoch svojho rozsudku, uzavrel odvolací súd.

2.3. S poukazom na ustálenú rozhodovaciu prax Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, (rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 8Cdo/208/2019) vyslovil záver, že dovolanie sa relatívnej neplatnosti kúpnej zmluvy žalobcom má za následok neplatnosť celej kúpnej zmluvy, nakoľko je potrebné vychádzať z rozsahu jej predmetu a nie z pomeru podielu žalobcu na dotknutej nehnuteľnosti.

2.4. Za správny považoval však záver súdu prvej inštancie o tom, že žalovaný v 1/ rade neuniesol dôkazné bremeno o tom, že žalovaný v 2/ rade je blízkou osobou. Vyslovil názor, že iba samotná okolnosť, že išlo o prevod medzi členom družstva a družstvom, nenapĺňa jednak podmienku, že išlo o prevod medzi osobami, založený na členstve v družstve, ktorý by zodpovedal vzťahu v pomere obdobnom rodinnému pomeru a súčasne, a ani podmienku, aby ujmu žalovaného v 2/ rade dôvodne žalovaný v 1/ rade pociťoval ako vlastnú a naopak. Z obsahu súdneho spisu a odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie nemožno vyvodiť, že by žalovaný v 1/ rade bol osobou, ktorá má väčšinové majetkové práva alebo by bol štatutárnym orgánom žalovaného v 2/ rade. Správne v tomto smere súd prvej inštancie vyhodnotil ako nenáležitú argumentáciu žalovaných o tom, že v prejednávanom prípade existujú okolnosti, ktoré preukazujú existenciu takéhoto vzťahu a ktoré konkretizovali ako právo člena družstva na podiel zo zisku, právo podieľať sa na riadení, ktoré môže uplatniť prostredníctvom členskej schôdze, právo na vyrovnací podiel, právo na likvidačný zostatok, právo byť volený do orgánov družstva a tiež rôzne formy drobnej výpomoci, ktoré podľa žalovaných predstavujú akúsi nadstavbu bežných činností preukazujúcich výraznú mieru prepojenia žalovaného v 1/ rade a žalovaného v 2/ rade.

2.5. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania rozhodol podľa § 396 ods. 1 CSP v spojení s § 255 ods. 1 CSP a § 262 ods. 1 CSP.

3. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu žalovaný 2/ (ďalej aj „dovolateľ“) podal dovolanie, prípustnosť ktorého odôvodňoval ustanovením § 421 ods. 1 písm. b) CSP, podľa ktorého rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená.

3.1. Žalovaný 2/ namietal nesprávnosť právneho posúdenia prípustnosti žaloby, spočívajúcu v tom, že súd mal žalobu o určenie neplatnosti zmluvy o prevode posúdiť ako neprípustnú, nakoľko právny úkon - kúpna zmluva (zmluva o nepeňažnom vklade), je právnou skutočnosťou. S prihliadnutím na obsah osobitnej časti dôvodovej správy k ustanoveniu § 137 písm. c) a písm. d) CSP je možné vyvodiť, že zákon zásadne nepripúšťa určovacie žaloby o určenie právnej skutočnosti s výnimkou žalôb o určenie právnej skutočnosti za podmienky, že to vyplýva z osobitného právneho predpisu. Za takýto právny predpis, normu, nemožno považovať § 40a Občianskeho zákonníka. Relatívnej neplatnosti sa podľa citovaného ustanovenia Občianskeho zákonníka treba dovolať. Ide o jednostranný právny úkon, ktorý sa musí adresovať všetkým účastníkom právneho úkonu. Ak sa oprávnená osoba relatívnej neplatnosti právneho úkonu dovolá, je právny úkon neplatný od svojho začiatku (ex tunc). Otázku relatívnej

neplatnosti je možné v občianskom súdnom konaní vždy riešiť ako otázku predbežnú. Dôjdením dovolania sa relatívna neplatnosť právneho úkonu končí a nastáva neplatnosť, ktorú možno účinkami prirovnať k absolútnej neplatnosti. Možnosť určenia tejto právnej skutočnosti súdom zo znenia ustanovenia § 40a Občianskeho zákonníka nie je možné vyvodzovať. Tento záver podporuje aj vyjadrenie textu právnych noriem, z ktorých vyplýva možnosť podania žaloby o určenie právnej skutočnosti „neplatnosť skončenia pracovného pomeru môže uplatniť na súde“, „môže požiadať súd, aby určil neplatnosť dražby“, „neplatnosť výpovede môže uplatniť na súde“, na rozdiel od znenia § 40a Občianskeho zákonníka.

3.2. Rovnako za nesprávne považoval právne posúdenie prevodu vlastníckeho práva spoluvlastníckeho podielu k nehnuteľnosti medzi žalovaným 1/ - členom družstva a žalovaným 2/ - družstvom. Zopakoval, že išlo o prevod medzi blízkymi osobami podľa § 140 Občianskeho zákonníka. Žalovaný 2/ uviedol, že nesprávnosť právneho posúdenia blízkosti medzi žalovaným 1/ a žalovaným 2/, ktorú namieta, spočíva v tom, že kúpnymi zmluvami došlo k prevodu vlastníckeho práva z člena družstva na družstvo, teda došlo k prevodu medzi osobami blízkymi, a z toho dôvodu teda nedošlo k porušeniu zákonného predkupného práva podielového spoluvlastníka nehnuteľností, pretože člen družstva ako podielový spoluvlastník nemusel svoj spoluvlastnícky podiel najskôr ponúknuť ostatným spoluvlastníkom podľa ustanovenia § 140 Občianskeho zákonníka na odkúpenie. Akúkoľvek ujmu spôsobenú družstvu pocítiť je člen družstva ako vlastnú ujmu. Spoluvlastníkovi (členovi družstva) vzniklo členstvo v družstve počas trvania družstva - prijatím za člena na základe písomnej členskej prihlášky. V čase uskutočnenia prevodov bol spoluvlastník riadnym členom družstva a jeho členstvo stále trvá, neskončilo sa.

4. Žalobca vo vyjadrení k dovolaniu žalovaného 2/ navrhol, aby dovolací súd podľa § 447 CSP jeho dovolanie odmietol ako neprípustné. Mal za to, že dovolanie v danom prípade nie je prípustné, nakoľko predpokladom dovolania je dôsledné odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu, v ktorom musí dovolaateľ uviesť svoj názor na riešenie právnej otázky. Dôvodom dovolania môže byť teda len otázka právneho posúdenia a spochybnenia jej vyriešenia zo strany odvolacieho súdu a ako aj odôvodnenie právneho názoru, ktorý dovolaateľ zastáva. Nesprávne právne posúdenie môže byť dovolacím dôvodom len vtedy, ak bolo rozhodujúce pre výrok napadnutého rozhodnutia. Ak dovolaateľ tvrdí, že súdy z vykonaného dokazovania nezistili správne skutkový stav a preto nesprávne vec právne posúdili, a to vo vzťahu k riešeniu niektorej právnej otázky, nepôjde o dôvod nesprávneho právneho posúdenia veci, ale o napadnutie rozhodnutia odvolacieho súdu pre nedostatočné zistenie skutkového stavu. Nakoľko je dovolací súd viazaný obsahovým vymedzením dovolacieho dôvodu, aby namietané nesprávne právne posúdenie veci bolo uvedené len odkazom na zákonné ustanovenie, ale je nutné, aby dovolaateľ konkrétne uviedol právnu otázku a uviedol, prečo zaujal odvolací súd nesprávny právny názor na jej riešenie. V prípade, ak by sa dovolací súd nestotožnil s názorom o neprípustnosti dovolania, navrhol ho zamietnuť ako nedôvodné.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „dovolací súd“, resp. „najvyšší súd“) príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) po preskúmaní, či dovolanie obsahuje zákonom predpísané náležitosti (§ 428 CSP) a či sú splnené podmienky podľa § 429 CSP v rámci dovolacieho prieskumu dospel k záveru, že dovolanie žalovaného 2/ je nielen prípustné, ale aj dôvodné.

6. V danom prípade z dovolania žalovaného 2/ vyplýva, že v prvom rade namieta nesprávnosť právneho posúdenia prípustnosti žaloby, spočívajúcu v tom, že súd mal „žalobu o určenie neplatnosti zmluvy o prevode“ posúdiť ako neprípustnú, keďže právny úkon - kúpna zmluva je právnou skutočnosťou, pričom zákon zásadne neprípúšťa určovacie žaloby o určenie právnej skutočnosti s výnimkou žalôb o určenie právnej skutočnosti za podmienky, že to vyplýva z osobitného právneho predpisu.

6.1. Rovnako za nesprávne žalovaný 2/ považoval právne posúdenie „prevodu vlastníckeho práva spoluvlastníckeho podielu k nehnuteľnosti medzi žalovaným 1/ ako členom družstva a žalovaným 2/ ako družstvom ako prevod medzi blízkymi osobami podľa § 140 Občianskeho zákonníka“. Podľa presvedčenia žalovaného 2/ v danom prípade došlo k prevodu medzi osobami blízkymi, a z toho dôvodu teda nedošlo k porušeniu zákonného predkupného práva podielového spoluvlastníka nehnuteľností,

pretože člen družstva ako podielový spoluvlastník nemusel svoj spoluvlastnícky podiel najskôr ponúknuť ostatným spoluvlastníkom podľa ustanovenia § 140 Občianskeho zákonníka na odkúpenie (bližšie viď bod 3.2.).

7. Ako prvou položenou otázkou sa najvyšší súd zaoberal tým, či žaloba o neplatnosť kúpnej zmluvy v súvislosti s porušením predkupného práva je v zmysle ustanovenia § 137 písm. d) CSP prípustným procesným prostriedkom.

8. Predmetnú právnu otázku dovolací súd riešil rozhodnutím z 24.januára 2024 sp. zn. 4Cdo/238/2022. Dovolací súd konštatoval, že žaloba o určenie neplatnosti kúpnej zmluvy k nehnuteľnostiam podľa ustanovenia § 40a Občianskeho zákonníka z dôvodu porušenia predkupného práva, je jednou z hmotným právom dovolených možností domáhať sa prostredníctvom súdu svojho porušeného práva. Civilný sporový poriadok účinný od 1. júla 2016 (na rozdiel od Občianskeho súdneho poriadku v znení účinnom do 30. júna 2016) žalobu o určenie právnej skutočnosti (ktorou je aj žaloba o určenie neplatnosti právneho úkonu) pripúšťa len vtedy, ak určenie právnej skutočnosti vyplýva z osobitného predpisu. V niektorých prípadoch hmotné právo (osobitný predpis) pripúšťa žaloby na určenie právnej skutočnosti, ktorou je neplatnosť (prípadne neúčinnosť) právneho úkonu alebo neplatnosť konania, ktoré je „podobné“ právemu úkonu (dražba, rozhodnutie valného zhromaždenia). Zmluvy a iné právne úkony, ich existencia, platnosť či neplatnosť sú právnymi skutočnosťami (§ 2 ods. 1 Občianskeho zákonníka). Civilný sporový poriadok vychádza zo zásady, že sa má určiť aktuálny právny stav. Preto pre výnimky podľa ustanovenia § 137 písm. d) CSP je spoločné to, že priamo osobitný právny predpis, resp. právna norma, vo svojej dikcii priznáva oprávnenej osobe právo domáhať sa na súde určenia tejto právnej skutočnosti. Žalobný návrh znejúci na určenie právnej skutočnosti, ktorý nevyplýva z osobitného právneho predpisu, je potrebné považovať za vadný. V danom prípade sa dovolací súd nestotožnil so zužujúcim výkladom ustanovenia § 137 písm. d) CSP, prezentovaným žalovaným 2/, t. j. že oprávnenie domáhať sa určenia právnej skutočnosti (teda aj určenia neplatnosti zmluvy) musí byť v osobitnom právnom predpise výslovne (expressis verbis) vymedzené ako oprávnenie podať žalobu o neplatnosť určitého právneho úkonu/zmluvy. Inak povedané z textu právnej normy musí vyplývať možnosť podania žaloby o určenie právnej skutočnosti, čo v danom prípade nebolo naplnené. Podľa dovolacieho súdu osobitným právnym predpisom, z ktorého vyplýva oprávnenie žalobcu domáhať sa určenia neplatnosti kúpnej zmluvy (právnej skutočnosti) je v hmotnoprávnej rovine daného prípadu ustanovenie § 40a Občianskeho zákonníka, v spojení s ustanovením § 140 Občianskeho zákonníka To, že zo samotného textu predmetnej právnej normy nevyplýva výslovne možnosť podania žaloby nepovažoval dovolací súd z hľadiska uplatnenia práva za významné. Je potrebné si uvedomiť, že text ustanovenia § 40a Občianskeho zákonníka, ako aj § 140 Občianskeho zákonníka bol formulovaný zákonodarcom dávno predtým, ako vstúpil do platnosti a účinnosti Civilný sporový poriadok. V zmysle dôvodovej správy k ustanoveniu § 137 písm. d) CSP „medzi osobitné predpisy podľa písm. d) patria napríklad Zákoník práce, zákon o dobrovoľných dražbách a pod.“ Z uvedeného vyplýva, že ani samotný zákonodarcu v Civilnom sporovom poriadku nevymenúva taxatívnym spôsobom právne predpisy „...napríklad...a pod.“, v zmysle ktorých možno podať žalobu o určenie právnej skutočnosti. Nemožno preto striktnie formalisticky lípiť na tom, aby text právnej normy prijatý skôr celkom slovne zodpovedal neskoršiemu právemu predpisu, t. j. Civilnému sporovému poriadku.

9. Dovolací súd sa s týmto názorom plne stotožňuje, nemá dôvod sa od neho odchýliť, súdmi nižších inštancií bola táto prvá právna otázka vyriešená správne, z ktorého dôvodu dovolanie žalovaného 2/ nebolo dôvodné.

10. Aj druhú v poradí položenú otázku: „či v danom prípade prevod spoluvlastníckeho podielu k nehnuteľnosti medzi žalovaným 1/ ako členom družstva a žalovaným 2/ ako družstvom možno posudzovať ako prevod medzi blízkymi osobami podľa § 140 Občianskeho zákonníka“ najvyšší súd riešil v rozhodnutí z 24.januára 2024 sp. zn. 4Cdo/238/2022.

11. V tomto rozhodnutí vyslovil, že právnickú osobu možno považovať pre účely prevodu spoluvlastníckeho podielu za blízku osobu v zmysle § 140 Občianskeho zákonníka veta prvá.

Skonštatoval, že niet totiž žiadneho rozumného dôvodu s poukazom na prepojenia rôzneho druhu a charakteru, ktoré vznikajú či už v štruktúrach právnickej osoby resp. medzi fyzickými osobami, ktoré z činnosti právnickej osoby nejakým spôsobom profitujú, aby právnickú osobu nebolo možné považovať za blízku osobu v zmysle § 116 veta druhá Občianskeho zákonníka. Mimo fyzických osôb, ktoré robia za právnickú osobu právne úkony, majú vzťah k právnickej osobe a záujem na jej pomeroch aj ďalšie fyzické osoby. Z hľadiska vystupovania v právnych vzťahoch nemôže byť významný akýkoľvek vzťah k právnickej osobe; vzťah ďalšej fyzickej osoby a právnickej osoby musí vykazovať určité vlastnosti. Za analogického použitia § 116 Občianskeho zákonníka je potom možné vyvodiť, že za osobu blízku právnickej osobe je treba považovať tiež fyzickú osobu, ktorá je spoločníkom, členom alebo zamestnancom právnickej osoby, alebo ktorá má k právnickej osobe iný obdobný vzťah a súčasne, ak by dôvodne pociťovala ujmu, ktorú utrpela právnická osoba, ako ujmu vlastnú.

11.1. Záver, že vzťah medzi žalovanými vyказuje vzťah blízkych osôb vyvodil z deklarovaných benefitov, konkrétne z práva člena družstva na podiel na zisku, práva podieľať sa na riadení, ktoré môže uplatniť prostredníctvom členskej schôdze, práva na vyrovnací podiel a ďalších práv, ktoré predstavujú akúsi nadstavbu bežných činností, ktoré preukazujú výraznú mieru prepojenia žalovaného 1/ a žalovaného 2/, ako napríklad, že členovia družstva opakovane vyhľadávajú pomoc, radu od žalovaného 2/. V tejto súvislosti zdôraznil, že motivácia činnosti družstva môže byť daná kritériom zisku, alebo zabezpečovaním hospodárskych, sociálnych alebo iných potrieb svojich členov. Družstvo vždy sleduje cieľ uspokojovať záujmy svojich členov, a preto organizuje určitú činnosť hospodárskeho charakteru.

12. Aj v predmetnej veci má vzťah žalovaných základ vo vzťahu družstva a člena družstva a v právach a povinnostiach vyplývajúcich z Obchodného zákonníka a zo stanov družstva. Členský podiel žalovaného 1/ predstavuje majetkovú účasť člena družstva na majetku družstva, teda na majetku žalovaného 2/. Intenzita ich vzájomného vzťahu je deklarovaná zhodnými benefitmi ako v prípade súdenom pod sp. zn. 4Cdo/238/2022 (žalovaný 1/ ako člen družstva má právo na podiel na zisku, právo podieľať sa na jeho riadení prostredníctvom členskej schôdze, právo na vyrovnací podiel, právo na likvidačnom zostatku a právo byť volený do orgánov družstva, v prípade prenájmu pôdy, poskytuje žalovaný v 2/ rade svojím členom zvýšený základný nájom, dodatočný nájom, bonus, do výšky 20% základného nájmu, možnosť úhrady aj viacročného základného nájmu vopred, člen družstva, prispieva na jeho činnosť, podieľa sa na činnosti toho družstva a tak znáša aj stratu, žalovaný v 2/ rade poskytuje svojim členom služby, výpomoci, čo je podľa názoru dovolacieho súdu v okolnostiach danej veci dostatočným dôvodom, prečo predmetný vzťah vyказuje vzťah blízkych osôb.

13. Na základe uvedených dôvodov dovolací súd považoval dovolanie žalovaného 2/ za dôvodné, a preto napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil (§ 449 ods. 1 CSP) a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

14. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP). Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

15. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.